

Nr 178.

Av herrar Witzell och Lindén, *angående viss begränsning av rätten till avdrag vid inkomstbeskattningen för premier, som erläggas för pensionsförsäkring.*

»All slags skatteskolkning betraktas med rätta som ett utslag av bristande samhällssolidaritet och dålig samhällsanda. Och i en tid, då hela nationen tvingas att spänna sina krafter till det yttersta för att övervinna svårigheter och faror av olika slag, framstå alla skatteflyktstendenser, i vilka former de än må uppträda, såsom ännu förkastligare än under normala förhållanden »

Detta citat är hämtat ur en interpellation, som vid 1941 års riksdag framfördes i fråga om rätten att vid deklaration göra avdrag för premier till pensions- och livränteförsäkring.

Vid samma riksdag väcktes motion, i vilken påyrkades, att rätten till sådant avdrag skulle begränsas genom fastställande av en viss övre gräns för avdragets storlek.

Bestämmelserna om avdragsrätten, som återfinnas i 46 § 2 mom. 2) i kommunalskattelagen, äro givetvis av stor betydelse och av utomordentligt värde för den, som vill sörja för egen, makas eller barns pensionering, men meningén med desamma har från statsmakternas sida säkerligen ingalunda varit, att denna avdragsrätt skulle komma till användning i rent skatteflyktsintresse.

Det väldiga uppsving pensionsförsäkringsformen kan uppvisa under senare år tyder emellertid på att så är förhållandet.

För att belysa, hur denna avdragsrätt inverkar på försäkringstagarens skatteplikt, anfördes i motionen vid 1941 års riksdag följande exempel:

En person, vars förmögenhet endast kunde uttryckas med sjusiffrigt tal och vars inkomst stod i proportion härtill, blev uppmärksamgjord på denna möjlighet till skattelättnad. Han tecknade sålunda en pensionsförsäkring, som tillförsäkrade hans hustru en årspension, som under 20 år skulle utgå med 25.000 kronor om året, efter det att hustrun fyllt 65 år.

Om hustrun avled, innan 20 årsbelopp utbetalats, skulle de återstående årsbeloppen tillfalla makarnas barn. För denna försäkring skulle premie erläggas med 37.000 kronor under 10 år.

Genom denna åtgärd stego således vederbörandes skattefria avdrag med 37.000 kronor. Härigenom minskades den skatt, han eljest skulle erlagt med i runt tal 25.000 kronor, nämligen:

För statlig inkomst- och förmögenhetsskatt	kr.	9.500:—
För särskild skatt å förmögenhet	»	5.500:—
Värnskatt	»	4.700:—
Landstingsskatt	»	1.300:—
Kommunalskatt	»	4.000:—
		Summa kronor 25.000:—

Under senare år ha praktiskt taget samtliga skatter stigit, varför man nu torde kunna räkna med, att ifrågavarande försäkringstagare gäldar 90 % av sina premier med vad han i annat fall skulle fått erlægga i skatt.

I bevillningsutskottets betänkande över den vid 1941 års riksdag väckta motionen heter det:

»I den föreliggande motionen har till stöd för det däri framställda yrkandet bland annat framhållits, att skattskyldiga i stor utsträckning utnyttjade förenämnda bestämmelser om avdrag för avgifter till viss pensionsförsäkring för att vinna lättnad i beskattningen, ett förhållande som icke torde hava åsyftats med ifrågavarande lagstiftning. Enligt motionärerna kunde exempel anföras på fall, då den skattskyldige med stöd av ifrågavarande bestämmelser minskat sin beskattningsbara inkomst på sådant sätt, att de inbetalda försäkringspremierna till mer än två tredjedelar guldits genom skattelättnader.»

I utskottets betänkande hänvisades därjämte till ett av chefen för finansdepartementet avgivet svar på den vid riksdagen framställda ovan berörda interpellationen, om vilket utskottet sammanfattningsvis säger:

»Departementschefen har vidare framhållit, att rätten till avdrag otvivelaktigt kunde innebära en frestelse för välsituerade personer att i besparings-syfte teckna pensionsförsäkringar. Enligt undersökningar, som verkställtts av försäkringsbolagen, syntes under den senaste tiden skattesynpunkter hava spelat en mera avgörande roll än tidigare vid valet av försäkringsform. Pensionsförsäkringarnas frekvens hade under 1940 ökat och en förskjutning hade ägt rum mot högre pensionsbelopp, mot försäkring med avkortad premiebetalning och mot högre premie under de första åren.»

I betänkandet framhålles, att försäkringsbolagen gått i författning om att träffa överenskommelser om att iakttaga vissa inskränkningar i fråga om möjligheten för sökande att teckna pensionsförsäkring, och slutligen säger utskottet:

»Skulle det emellertid befinnas, att de påtalade missförhållandena icke visa tendens att försvinna, förutsätter utskottet, att Kungl. Maj:t kommer att ägna denna fråga närmare uppmärksamhet samt förelägga riksdagen de förslag i ämnet, som kunna befinnas erforderliga.»

Sedan detta inträffade, ha i det närmaste två år hunnit förflyta. Under dessa två år ha till försäkringsbolagen som en jämn ström flutit in massor av nya försäkringar, otvivelaktigt till mycket stor del tecknade i avsikt att bereda möjlighet för försäkringstagarna till skatteflykt.

Härpå tyder oförtydligt ifrågavarande försäkringsbestånds år för år ständiga uppgång.

År 1932 beslöts den ändring i kommunalskattelagen, varigenom rätten till avdrag i detta avseende medgavs. Vid sagda års utgång uppgick pensionsförsäkringsbeståndet till endast 44 miljoner kronor, trots att försäkringsformen funnits tillgänglig flera år tidigare.

Redan vid 1933 års slut hade beloppet hunnit stiga till 85 miljoner kronor, 1934 till 183 miljoner, 1935 till 236, 1936 till 327, 1937 till 372, 1938 till 425, 1939 till 457 och 1940 till 510 miljoner kronor. Att försäkringsbeståndet under 1941 och 1942 vuxit högst avsevärt utöver detta belopp är känt och omvitnat, ehuru några officiella siffror för dessa år ännu icke äro tillgängliga.

I sin redogörelse för de enskilda försäkringsanstaltarnas verksamhet för år 1940 uttalar sig försäkringsinspektionen på följande sätt: »Av siffrorna framgår, att det i pensionsförsäkringen enligt kommunalskattelagen ingående dödsfallskapitalet vuxit i *betydande* utsträckning under den gångna åttaårsperioden».

Detta konstaterande är synnerligen välmotiverat, ty tillväxten under perioden uppgick till cirka 36 procent av det totala dödsfallskapitalet under samma tid.

Det är följaktligen avsevärda belopp, som på detta sätt årligen undandragas beskattning. Medan 1932 års siffra endast utgjorde 1 procent av livförsäkringsbeståndets totala dödsfallskapital, motsvarar 1940 års belopp inte mindre än 9 procent av det totala dödsfallskapitalet.

Skattelagstiftningen bör i möjligaste mån göras sådan, att den förhindrar varje spekulation i skatteskolning, och det allmänna rättsmedvetandet reagerar bestämt emot, att de väldiga inkomster, det här är fråga om, först efter 20 à 30 år skola bli föremål för beskattning.

Den år 1937 tillsatta försäkringsutredningen, som 1940 förklarades tills vidare vilande, men som för några månader sedan återuppväcktes, torde inte inom ännu överskådlig tid bli färdig med sin utredning, och den i motionen åsyftade angelägenheten torde dessutom knappast falla inom denna utrednings intressesfär. Skulle så ändock vara fallet, förefaller frågan vara av sådan betydelse ur skattebetalningssynpunkt, att den förtjänar en skyndsam lösning.

På anförda grunder hemställas,

att riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:t begära sådan ändring av skattelagarna, att en övre gräns fastställdes i fråga om rätten till avdrag i vad det gäller premier, som erläggas för pensionsförsäkring.

Stockholm den 15 januari 1943.

Hugo Witzell.

Lars V. Lindén.